

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет філології

Кафедра журналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ ____ ” _____ 20__ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ**

спеціальність 061 – Журналістика

Івано-Франківськ – 2022 рік

Робоча програма
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

для студентів за спеціальністю «Журналістика», 2022 – 12 с.

Розробник:

Холод Олександр Михайлович, доктор філологічних наук,
професор кафедри журналістики

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри журналістики

Протокол від “31”серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри:

_____ Холод Олександр Михайлович

“31”серпня 2022 р.

Схвалено методичною радою факультету філології.

Протокол від “7” вересня 2022 р. № 1

“7”вересня 2022 р.

Голова _____ (доц. Мартинець А.М.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань <u>06 – Журналістика</u> (шифр і назва) спеціальність <u>061 – Журналістика</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	____-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	____-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 8	Рівень вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		14 год.	__ год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	__ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
58 год.	__ год.		
Індивідуальні завдання: __ год.			
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33:67 відсотків.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу: оволодіти базовими знаннями теорії та методики журналістської творчості, забезпечити початковий науковий рівень знань студентів, навчити основним методам аналізу журналістських творів на предмет ідентифікації в них ознак журналістської творчості, прищепити навички практичної діяльності в журналістиці.

Розглядаються такі основні проблеми: соціальна практика і журналістська творчість, журналістика як творчий процес, складові журналістської майстерності, феномен цікавого у журналістиці, об'єктивність журналістського твору і позиція журналіста, етапи творчого процесу журналіста, факт у журналістському творі, методи збору інформації.

Завдання вивчення курсу ознайомити студентів з основами теорії та методики журналістської майстерності, закласти теоретичні підвалини подальшого вивчення теорії і методики журналістської діяльності; допомогти майбутнім фахівцям у подальшому вивченні дисциплін спеціальності.

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові компетентності спеціальності:

- СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;
- СК 02. Здатність формувати інформаційний контент;
- СК 03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання:

- ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань
- ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції
- ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації
- ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

ПРОГРАМА КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Журналістський текст і соціальна практика

ТЕМА 1. Соціальна практика і журналістська творчість

Журналістика як засіб масово-інформаційного, духовно-культурного та ділового спілкування. Пріоритетні об'єкти і предмети пізнання і впливу в журналістиці. Визначальні фактори творчого “обличчя” журналіста: соціальна ситуація, духовні цінності суспільства, національно-культурні особливості преси, професійна школа, спеціалізація (друковані й аудіовізуальні ЗМІ, тематика, форми творчої діяльності, службові функції). Деклараційна, пошукова, розслідувальна, інтерпретаційна, точна, педагогічна, адвокатська, нова журналістика, журналістика думок, власного погляду на проблему, журналістика розваг.

ТЕМА 2. Журналістика як творчий процес

Критерії творчої діяльності, діалектика продуктивного і репродуктивного у творчості. Структура творчого процесу, його основні етапи. Управління творчим процесом у редакційному колективі. Творче середовище і творча індивідуальність журналіста. Зовнішні стимули та внутрішні мотиви творчості. Індивідуальний стиль журналіста. Проблемна ситуація як вихідний момент творчого процесу. Журналіст в екстремальних умовах. Журналістське розслідування: складові та методика проведення. Технологія, джерела і способи пошуку тем. Дедукція та індукція як способи журналістського пошуку. “Ефект Колумба” в журналістській творчості.

ТЕМА 3. Складові журналістської майстерності

Професійне ставлення журналіста і талант. Професійні знання як результат конденсованого досвіду. Процес текстотворення і вагомість змісту. Вміння бачити. Вміння визначати “точку стояння” відносно предмета відображення. Вміння знаходити відповідну літературну форму. Специфіка відображення дійсності ЗМІ. Літературна майстерність у журналістиці як уміння оперативно відгукуватись на актуальні питання. Багатовекторність поняття “журналістська майстерність”. Факт як основа оперативного інформування.

ТЕМА 4. Феномен цікавого у журналістиці

Природа цікавого. Цікавість та інтерес. Журналістика – пряме відображення реальності. Правдивість та кон'юнктурність у журналістиці. Цікаве у журналістському творі як чинник ефективності ЗМІ. Цікаве і популярність. Цікаве і вибір аудиторією. Загальні та специфічні прояви цікавого у журналістиці. Свіжість та неординарність інформації. Форма викладу інформації. Врахування інтересів читача. Способи зацікавлення у журналістиці: новизна факту, новизна думки. Інтригуючий характер феномена цікавого.

ТЕМА 5. Об'єктивність журналістського твору і позиція журналіста

Правдивість і об'єктивність: спільне і відмінне. Об'єктивність як ознака демократичної журналістики. “Заборона на факт”. Об'єктивність інформації і інформаційних війнах. Об'єктивність журналістики і свобода журналіста. Глобальні і відносна об'єктивність інформації. Творення фактів і пізнання фактів. Некоментована інформація. Система подачі інформації. Розуміння і відтворення дійсності. Об'єктивність журналістики та професіоналізм, талант, громадянська мужність журналіста. Об'єктивність та економічна залежність. Об'єктивність і насилля, шантаж. Факти, події і партійна позиція видання. Відповідальність журналіста перед законом.

ТЕМА 6. Етапи творчого процесу журналіста

“Дозастольний” період творчості. Проміжні логічні операції між фактами дійсності та журналістським твором. Зародження задуму. Формування теми. Накопичення фактологічного матеріалу. Формування сюжету. Написання тексту. Прогнозування соціальної дії твору. Шляхи виникнення задуму, формування теми: творчий та психологічний аспекти. Авторський інтерес до теми. Тема як процес осмислення, фактологічного збагачення задуму. Логіка взаємодії між задумом і темою. Формування концепції (гіпотези, версії). Зміст пошукової праці журналіста. Концептуальна публіцистика і природа фактів подій. Ідея як головна думка публіцистичного твору. Особливості публіцистичної ідеї, її чіткість та не двозначність.

ТЕМА 7. Факт у журналістському творі

Природа факту та його роль у журналістському творі. Спілкування як процес обміну інформацією, її циркуляції. Факт та інформація. Багатозначність поняття “Інформація”. Інформація як позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу. Факт та інформаційна мобільність суспільства. Інформація як документовані або публічно оголошені відомості про факти, події, явища. Реальний факт як основа журналістської інформації. Факт реальний та факт відображений. Значимість факту, поданого в системі з іншими фактами. Факт багатший від суджень про нього. “Багатомовність” факту. Одиничні факти. Методи збору інформації. Об'єктивна реальність як джерело інформації. Вміння накопичувати та аналізувати інформацію – складова професіоналізму. Джерела інформації: середовище, людина, документ. Методи збору інформації. Метод спостереження. Спостереження відкрите і приховане, одноразове і багаторазове, запрограмоване і незапрограмоване. Метод спілкування. Спілкування одноразове і багаторазове, запрограмоване і незапрограмоване. Інтерв'ю. Соціологічні методи збору інформації.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Журналістика і суспільство

Тема 1. Соціальна практика і журналістська творчість.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати предмет і завдання курсу «Теорія та методика журналістської творчості».
2. Назвати основні ознаки журналістської творчості.

Література

Основна [1; 2; 5; 9].

Додаткова [1;3 ;6].

Тема 2. Журналістика як творчий процес.

1. Довести думку про те, що журналістика є творчим процесом.
2. Проаналізувати 3-х журналістські матеріали на предмет ідентифікації в них ознак журналістської творчості.

Завдання для самостійної роботи

1. Схарактеризувати журналістику як творчий процес.
2. Здійснити аналіз 2-х інетрв'ю та 2-х репортажів із метою пошуку в них ознак журналістської творчості.

Література

Основна [1; 2; 5; 9].

Додаткова [1;3 ;6].

Тема 3. Складові журналістської майстерності.

1. Назвати основні складники процесу журналістської творчості.
2. Довести думку про те, що журналіст має право на творчість.
3. Обґрунтувати свою думку про те, що журналістська творчість має свої певні фахові межі й вимоги.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати 2 журналістські матеріали для ідентифікації в них складників журналістської майстерності.
2. Визначити місце журналіста у творчому процесі створення нарису.

Література

Основна [1; 2; 6; 9].

Додаткова [2; 3; 5].

Тема 4. Феномен цікавого у журналістиці.

1. Пояснити розуміння категорії «цікаве» у журналістиці.
2. Пояснити розуміння категорії «інтересне» у журналістиці.
3. Проілюструвати різницю між цікавим та інтересним в журналістиці.

Література

1. Основна [1; 5; 6; 18].

2. Додаткова [2; 3; 5].

Тема 5. Об'єктивність журналістського твору і позиція журналіста.

1. Розтлумачити поняття «об'єктивність» у журналістиці.
2. Довести або спростувати тезу «Об'єктивність журналістського твору й позиція журналіста взаємопов'язані».

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати суб'єктивні й об'єктивні перешкоди для створення об'єктивного журналістського матеріалу.
2. Схарактеризувати негативні явища й факти, які фіксуються під час впливу особистісної позиції журналіста на той матеріал, який фахівець створює.

Література

Основна [1; 4; 5; 9].

Додаткова [2; 3; 5].

Тема 6. Етапи творчого процесу журналіста.

1. Довести думку про те, що послідовність етапів творчого процесу журналіста залежить від низки факторів.
2. Знайти підтвердження своїм думкам щодо відповіді на питання 1 і проілюструвати таке підтвердження конкретними журналістськими матеріалами.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвати основні етапи творчого процесу журналіста.
2. Знайти в мережі 5 журналістських матеріалів, у яких чітко прослідковується структура викладу матеріалу, яка підпорядкована етапам творчого процесу журналіста.

Література

Основна [1; 6; 7; 8].

Додаткова [2; 3; 5].

Тема 7. Методи збору інформації.

1. Перелічити основні методи збору матеріалів у журналістиці.
2. Особливості застосування методу соціологічного опитування та публікації його результатів.

Література

Основна [1; 2; 4; 7].

Додаткова [1; 3; 4].

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Лекційний матеріал курсу відтворює сучасні підходи до вивчення журналістики. Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Самостійна та індивідуально-дослідна робота студентів покликана сприяти досягненню мети, яка поставлена перед курсом «Теорія журналістики».

Завдання для самостійної та індивідуально-дослідної роботи до кожної з тем направлені на закріплення пройденого матеріалу. Їх виконання не є можливим без засвоєння основного змісту теми, орієнтації в загальних питаннях. Разом з тим виконання таких завдань потребує творчого підходу з боку студента, вміння самому ставити додаткові питання та давати на них відповіді.

Під час самостійної роботи студентам насамперед слід зосередити свою увагу і зусилля на тих темах і питаннях, які вважаються основними і найважчі для засвоєння. Відповідно до цього, слід визначитись з місцем для самостійної роботи, наявною літературою, ознайомитись з каталогом бібліотеки, де студент планує займатися.

При виборі літератури слід в першу чергу використати найбільш свіжі видання, бажано вітчизняні і вітчизняних авторів, працювати як з монографічними виданнями, так і з періодикою, збірниками і навіть з газетними публікаціями.

Важливо вміти користуватись каталогами, складати список літератури за тематикою, робити виписки і систематизувати виписане в окремі тематичні блоки. При цьому не забувати належним чином оформляти свої записи і виписки, вказувати автора, назву праці, рік видання і відмічати сторінки. Те, що цитується обов'язково береться в «лапки» і робиться посилання: праця, автор, сторінка. Бажано при цьому коментувати прочитане і виписане, висловлювати свої думки чи сумніви, зробити загальний висновок і відмітити, де опрацьований матеріал можна використати і як він допоможе засвоїти програмні теми і питання.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Журналістика як засіб масово-інформаційного, духовно-культурного та ділового спілкування.
2. Пріоритетні об'єкти і предмети пізнання і впливу в журналістиці.
3. Визначальні фактори творчого “обличчя” журналіста: соціальна ситуація, духовні цінності суспільства, національно-культурні особливості преси, професійна школа, спеціалізація (друковані й аудіовізуальні ЗМІ, тематика, форми творчої діяльності, службові функції).
4. Деклараційна, пошукова, розслідувальна, інтерпретаційна, точна, педагогічна, адвокатська, нова журналістика, журналістика думок, власного погляду на проблему, журналістика розваг.
5. Критерії творчої діяльності, діалектика продуктивного і репродуктивного у творчості.
6. Структура творчого процесу, його основні етапи.
7. Управління творчим процесом у редакційному колективі.
8. Творче середовище і творча індивідуальність журналіста.
9. Зовнішні стимули та внутрішні мотиви творчості.
10. Індивідуальний стиль журналіста.
11. Проблемна ситуація як вихідний момент творчого процесу.
12. Журналіст в екстремальних умовах.
13. Журналістське розслідування: складові та методика проведення.
14. Технологія, джерела і способи пошуку тем.
15. Дедукція та індукція як способи журналістського пошуку.
16. Професійне ставлення журналіста і талант.
17. Професійні знання як результат конденсованого досвіду.
18. Процес текстотворення і вагомість змісту.
19. Вміння бачити. Вміння визначати “точку стояння” відносно предмета відображення.
20. Вміння знаходити відповідну літературну форму.
21. Специфіка відображення дійсності ЗМІ.
22. Літературна майстерність у журналістиці як уміння оперативно відгукуватись на актуальні питання.
23. Багатовекторність поняття “журналістська майстерність”.
24. Факт як основа оперативного інформування.
25. Природа цікавого. Цікавість та інтерес.
26. Журналістика – пряме відображення реальності.
27. Правдивість та кон'юнктурність у журналістиці.
28. Цікаве у журналістському творі як чинник ефективності ЗМІ.
29. Цікаве і популярність. Цікаве і вибір аудиторією.
30. Загальні та специфічні прояви цікавого у журналістиці.
31. Свіжість та неординарність інформації.

32. Форма викладу інформації. Врахування інтересів читача.
33. Способи зацікавлення у журналістиці: новизна факту, новизна думки.
34. Інтригуючий характер феномена цікавого.
35. Правдивість і об'єктивність: спільне і відмінне.
36. Об'єктивність як ознака демократичної журналістики.
37. "Заборона на факт".
38. Об'єктивність інформації і інформаційних війнах.
39. Об'єктивність журналістики і свобода журналіста.
40. Глобальні і відносна об'єктивність інформації.
41. Творення фактів і пізнання фактів.
42. Некоментована інформація. Система подачі інформації.
43. Розуміння і відтворення дійсності.
44. Об'єктивність журналістики та професіоналізм, талант, громадянська мужність журналіста.
45. Об'єктивність та економічна залежність.
46. Об'єктивність і насилля, шантаж.
47. Факти, події і партійна позиція видання. Відповідальність журналіста перед законом.
48. "Дозастольний" період творчості.
49. Проміжні логічні операції між фактами дійсності та журналістським твором.
50. Зародження задуму. Формування теми.
51. Накопичення фактологічного матеріалу. Формування сюжету.
52. Написання тексту. Прогнозування соціальної дії твору.
53. Шляхи виникнення задуму, формування теми: творчий та психологічний аспекти.
54. Авторський інтерес до теми. Тема як процес осмислення, фактологічного збагачення задуму.
55. Логіка взаємодії між задумом і темою.
56. Формування концепції (гіпотези, версії).
57. Зміст пошукової праці журналіста.
58. Концептуальна публіцистика і природа фактів подій.
59. Ідея як головна думка публіцистичного твору.
60. Особливості публіцистичної ідеї, її чіткість та не двозначність.
61. Природа факту та його роль у журналістському творі.
62. Спілкування як процес обміну інформацією, її циркуляції.
63. Факт та інформація. Багатозначність поняття "Інформація".
64. Інформація як позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу.
65. Факт та інформаційна мобільність суспільства.
66. Інформація як документовані або публічно оголошені відомості про факти, події, явища.
67. Реальний факт як основа журналістської інформації. Факт реальний та факт відображений.
68. Значимість факту, поданого в системі з іншими фактами. Факт багатший від суджень про нього.

69. “Багатомовність” факту. Одиначні факти.
70. Методи збору інформації. Об’єктивна реальність як джерело інформації.
71. Вміння накопичувати та аналізувати інформацію – складова професіоналізму.
72. Джерела інформації: середовище, людина, документ.
73. Методи збору інформації. Метод спостереження.
74. Спостереження відкрите і приховане, одноразове і багаторазове, запрограмоване і незапрограмоване.
75. Метод спілкування. Спілкування одноразове і багаторазове, запрограмоване і незапрограмоване.
76. Інтерв’ю. Соціологічні методи збору інформації.

Література:

1. Михайлин І.Л. Основи журналістики. Київ: Центр навчальної літератури, 2019.
2. Холод О.М. Теорія та методика журналістської творчості: лекції. Київ: Інтерсервіс, 2022. 63 с.
3. Чекмишев О.В. Основи журналістики. Київ: Академія, 2021.

Додаткова:

1. Антонов-Овсієнко А. Журналистика ХХІ. Нові СМІ и свобода слова. Харків: Фоліо, 2017.
2. Безсмертний В. Українська журналістика та її воєнний сегмент учора, сьогодні, завтра. Київ: Ліра-К, 2019.
3. Журналісти на війні. Документальні дослідження, хронікальний літопис, аналітика. Харків: Фоліо, 2022.
4. Різун В. Журналістська педагогіка. Замість передмови // Редакційно-видавнича справа: досвід, проблеми, майбутнє. – К.: Інститут журналістики КНУ, 1997. – С. 5-12.
5. Barnas F., Barnas M. Broadcast News Writing, Reporting, and Producing, 8th Edition, Routledge, 2021. 320 p.
6. Craft S., Davis Ch.N. Principles of American Journalism, 3rd Edition, Routledge, 2021. 218 p.
7. Foreman G., Biddle D.R., Lounsbury E., Jones R.G. The Ethical Journalist: Making Responsible Decisions in the Digital Age Paperback, Wiley-Blackwell; 3rd edition, 2022. 448 p.
8. Nguyen A., McIlwaine S. Science News and the Public: Journalism for Science Democratisation in the Post-Truth Era, Bloomsbury Academic, 2022 (planning 2024).
9. Swaine M., Gilbert H., Allen G. Writing for Journalists (Media Skills) 4th Edition, Routledge, 2021. 260 p.
10. The Best American Magazine Writing (by Sid Holt – Editor), Columbia University Press 2021. 496 p.
11. Wallace L.R. The View from Somewhere: Undoing the Myth of Journalistic Objectivity Hardcover, University of Chicago Press; First edition, 2019. 240 p.

Інтернет-ресурси

- http://libtxt.info/bukinist_5.html
- <http://www.velib.com/index.html>
- <http://www.reddiplom.org/soc.htm>
- <http://www.ukrcenter.com/library/default.asp>
- <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3>